

MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING

Afdeling for Børn og
Grundskole

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5302
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Notat om forsøgsprogram om modersmålsbaseret undervisning

6. marts 2013

Der igangsættes et omfattende forsøgsprogram om modersmålsbaseret undervisning.

Projektet er udarbejdet i et samarbejde mellem Ministeriet for Børn og Undervisning og Skolerådets formandskab. Der er i formandskabet flere medlemmer med stor indsigt i forsøgsdesign af denne type.

Indhold

Forsøgsprogrammet om modersmålsbaseret undervisning skal imødekomme følgende:

- Der gøres op med det manglende ressourcensyn på tosprogede elevers modersmålskompetencer.
- Tosprogede elever er i dag mere forskellige end ens, og deres sproglige registre – på modersmålet, dansk og evt. andre sprog – er vidt forskellige.
- Elevernes modersmålskompetencer bidrager til, at forskellen mellem tosprogede og etsprogede elevers faglighed mindskes. Aktuelt er der 1½ til 2 karakterpoint til forskel i læsning, matematik og naturfag.
- Alle børn lærer på baggrund af det, de kan og ved i forvejen, herunder deres sproglige kompetencer.
- Modersmålskompetencer kan styrke tosprogede elevers selvværd, motivation, trivsel og glæde for skolen og derved styrke deres faglighed og lyst til uddannelse.
- Der er behov for sikker viden om, hvad elever skal vide om sprog for at blive dygtige og mere inkluderet i skolen.
- Modersmålskompetencer vurderes at understøtte inklusion og integration og støtte skolens generelle virke.

Det gennemføres forsøg målrettet henholdsvis 1. og 4. klasseelever.

Forsøgsindsatser målrettet 1. klasse

Forsøgsindsatserne er målrettet udvalgte sproggrupper, henholdsvis elever med arabisk eller tyrkisk modersmål. Begge indsatsgrupper vil modtage modersmålsundervisning i overensstemmelse med Fælles Mål for modersmålsundervisning, herunder undervisning i Dansk som andetsprog. Indsatsen gennemføres i fire ugentlige lektioner i ét skoleår.

Forsøgsindsatser målrettet 1. klasse vil give svar på, om modersmålsbaseret undervisning i tæt tilknytning til den almindelige undervisning styrker tosprogede elevers faglighed, selvværd, motivation og glæde ved skolen.

Forsøgsindsatserne målrettet 1. klasse har en samlet udgiftsramme på 10,5 mio. kr.

Forsøgsindsatser målrettet 4. klasse

Programmet har seks forsøgsindsatser, hvor elevernes modersmålskompetencer udgør et væsentligt element i tre af indsatserne:

- Et undervisningsforløb for hele klassen i almen sprogforståelse, der tager afsæt i elevernes forskellige sproglige registre. Forløbet har til formål at styrke elevernes viden om sprog og sprogforståelse samt kernestoffet, der er fælles mellem sprogene.
- Et undervisningsforløb i og på arabisk for mindre grupper med arabisk herkomst med henblik på at understøtte elevernes sprog og sprogforståelse, som forudsætning for at nyttiggøre modersmålskompetencerne i alle fag.
- Et undervisningsforløb i og på tyrkisk for mindre grupper med tyrkisk herkomst med henblik på at understøtte elevernes sprog og sprogforståelse, som forudsætning for at nyttiggøre modersmålskompetencerne i alle fag.

Derudover indeholder forsøgsprogrammet to indsatser, hvor elevernes modersmålskompetencer inddrages i undervisningen i form af kvalificering af sproginddragelsen i fagundervisningen samt ekstra undervisningstid i dansk som andetsprog. Endelig indeholder forsøgsprogrammet en forsøgsindsats med ekstra undervisningstid i dansk.

Forsøgsindsatserne målrettet 4. klasse vil give svar på, hvilke forsøgsindsatser der har størst effekt for tosprogede elevers faglighed, selvværd, motivation og glæde ved skolen i to forsøgsdesign – et for hele klasser og et for mindre grupper af elever med arabisk eller tyrkisk herkomst.

Forsøgsindsatserne målrettet 4. klasse har en samlet økonomi på 19 mio. kr. Dette skal blandt andet ses i lyset af, at indsatserne efterfølgende skal være realistiske at implementere.

Organisering

Forsøgsprogrammet gennemføres ved, at der indgås samarbejdsaftaler med en række kommuner. Alle kommuner og skoler vil få mulighed for at tilmelde sig den del af forsøgsprogrammet, der omhandler indsatser for hele klassen, hvis der er mindst 10 procent tosprogede i klassen. Der indgås særlige partnerskaber med kommuner med mange tosprogede elever til gennemførelse af forsøgsindsatserne med mindre grupper af elever med arabisk og tyrkisk herkomst og forsøgsindsatserne målrettet 1. klasse. Disse aftaler indgås primo 2013.

Ved lodtrækning udvælges skolerne til at gennemføre én af seks forsøgsindsatser målrettet 4. klasse. Der etableres endvidere en kontrolgruppe, der er repræsentativ for både forsøgene for hele klassen og for de mindre grupper af elever med arabisk og tyrkisk herkomst. De skoler, der indgår som kontrolgruppe i den første forsøgsindsats, får mulighed for at gennemføre den mest effektive indsats i den anden forsøgsrunde.

Alle forsøgsindsatser tager udgangspunkt i anvendt kommunal praksis, der har vist lokal positiv effekt.

Der vil ligeledes blive etableret en form for lodtrækning af indsatserne målrettet 1. klasse, herunder oprettelse af en naturlig sammenligningsgruppe.

Til at forberede og tilrettelægge forsøgsindsatserne er der nedsat en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen skal forberede forsøgsindsatserne som effektive undervisningsforløb. Arbejdsgruppen er sammensat af praktikere fra kommuner og skoler med stor erfaring med sproginddragelse i undervisningsforløb. Skolerådets formand, Jørgen Søndergaard, er formand for arbejdsgruppen.

I forbindelse med arbejdsgruppens arbejde foretages i samarbejde med følgeforskningen et korterevarende pilotforsøg, der skal afprøve indsatsernes indhold samt implementering.

Der vil endvidere ske en omfattende inddragelse af eksperter og interessenter i forsøgsprogrammet. Arbejdsgruppen vil således inddrage et bredt udsnit af danske sprogforskere til at kvalificere forsøgsindsatserne. Der vil endvidere blive etableret et tæt samarbejde om følgeforskning med nogle af landets førende effektforskere. Endelig inddrages en række andre eksperter, for eksempel inden for matematik og kommunikation, som blandt andet skal kvalificere vejlednings- og elevmateriale.

Der etableres tidligt et omfattende følgeforskningsprogram til forsøgene. Det skal afdække og sammenligne effekten af undervisningsindsatser med fokus på tosprogede og etnisk danske elevers læse- og matematik-

kompetencer (målt ved de nationale test), motivation, selvværd og glæde ved at gå i skole.

Der nedsættes en følgegruppe med folkeskolens væsentligste interesser.

Et mindre antal af de mange eksperter, der inddrages i udformningen af udviklingsprogrammet, vil deltage i den ekspertgruppe, som børne- og undervisningsministeren nedsætter som opfølgning på udviklingsprogrammet.

Økonomi

De samlede udgifter til programmet udgør i alt 29,5 mio. kr. Det finansieres via 25,3 mio. kr. af MBU's egen ramme og 4,2 mio. kr. fra satspuljeprosjekt om målrettede indsatser for tosprogede.

Proces

Gennemførelse af forsøgsindsatser målrettet 1. klasse har fire faser:

- 1) Forberedelse af forsøgene (efterår 2013 og forår 2014).
- 2) Gennemførelse af forsøgsindsatserne (efterår 2014 og forår 2015).
- 3) Validering og analyser af dataene, herunder præsentation af resultater (efterår 2015).
- 4) Nedsættelse af ekspertgruppe til rådgivning af ministeren om opfølgning på udviklingsprogrammet.

Gennemførelsen af forsøgsindsatser målrettet 4. klasse har seks faser:

- 1) Forberedelse af forsøgene (forår 2013).
- 2) Gennemførelse af forsøgsindsats (efterår 2013).
- 3) Datavalidering (herunder særligt de nationale test) og analyser af resultaterne af første forsøgsindsats (2014).
- 4) Anden forsøgsindsats for kontrolskoler (efterår 2014).
- 5) Præsentation af resultaterne og videnspredning, herunder offentliggøres af vejledningsmaterialer og beskrivelse af opkvalificeringsforløb (forår 2015).
- 6) Nedsættelse af ekspertgruppe til rådgivning af ministeren om opfølgning på udviklingsprogrammet.
- 7) Præsentation af resultaterne fra anden forsøgsindsats (forår 2016)